NYÁRY KRISZTIÁN VÁLOGATÁSA

„Mindig ferdítettem, hazudtam, csak neked mondtam igazat”

Krúdy szerelmes levelei

A legnagyobb magyar írót szerették a nők. 190 centiméteres magassága ritka tüneménynek számított, finoman őszülő halántéka, nyírott bajusza, sármos mosolya pedig azt is feledtette a hölgyekkel, hogy Krúdy Gyula házas ember volt. Igaz, 1915-ben már régen nem élt együtt feleségével, három gyermeke anyjával, hanem a Royal Szállóban bérelt magának kisebb lakosztályt. A diszkrét recepciós reggelente itt csúsztatta a kezébe a nevére érkezett szerelmes leveleket. Köztük a századelő ismert luxusprostituáltjának, a „magyar kaméliás hölgyként” is ismert Pilisy Rózának a küldeményét, akit – úgy tűnik – számos arisztokrata gavallérja nem hozott lázba, csakis egykori törzsvendégéről áhítozott:

Pilisy Róza luxusprostituált, a „magyar kaméliás hölgy”

„nagyon szeretnék meghalni, hogy ön írja meg rólam a nekrológot, noha tudom, kutya mód le fog kutyapicsázni, de ha a nagy Krúdy írja, mindenképpen szép lesz, mert ma senki sem tud úgy írni, mint ő, aki cirógatva vágja pofon szegény Madame Louszet, a hervadhatatlan Dame du Kaméliát. Gyere el öreg, 4 hete behozattam a karcost s folyton várlak. Azelőtt, amikor oly sivár volt az életem s olyan voltam, mint a penészes savanyított uborka, el-el jöttél s most midőn csupa rózsa hever előttem utánam – s oh rajtam is – most nem jösz el.”

A levélből úgy tűnhet, az író, aki korábban rendszeres vendége volt madame Róza irodalmi szalonként is működő nyilvánosházának, szakított bohém ifjúságával. Egy nagyjából ugyanekkor érkezett másik üzenet azonban legalábbis árnyalja mindezt. Bár a levélen nem volt aláírás, Krúdy Gyula minden bizonnyal pontosan tudta, ki lehetett a feladó:

„(...) Szombaton, ha nem tévedek, még kegyeiben voltam; búcsúzáskor holmi ígéreteket is tett, mint telefoni hívás, bemondta másnapi programját... Hogy fel nem hívott, az csak természetes... Hogy Alagra nem ment, nem kevésbé, – hogy e helyett R-nének felkínálkozott, ki nem volt hajlandó Önt fogadni, s efeletti elkeseredésében másnap dorbézolásnak adta fejét, mégpedig olyan tekintélyes mértékben, hogy hétfőn délben még nem ért haza. (...)”

FOTÓ: FORTEPAN, THINKSTOCK

A SZÁLLODAIGAZGATÓ FELESÉGE...

Ahogy a levélíró, úgy R-né kilétét is évszázados homály borítja, de túl nagy csalódás bizonyára nem érte Krúdyt, hiszen ez idő tájt éppen a szállodaigazgató feleségének, *Rezsánnak* írta áradó leveleit. Természetesen arról, hogy ő az egyetlen, aki iránt igazi őszinte szerelmet érez:

„Te setétszemű, áldottkezű Jóság, te Gyönyörűségem, és Te legszebb az asszonyok között, nézz a szívembe! Sohasem tártam ki még senki előtt a szívem így, mint előtted. (...) Mindig ferdítettem, hazudtam, csak neked mondtam igazat. (...) Sírok, mint a zarándok a szent templom küszöbén, ahová húsz évi bolyongás után ért. Szerelmem, Hitem, Életem, Rezsánom, az enyém vagy. Gyula”

A harmincas évei végén járó író efféle szerelmi csatározásokkal töltötte az első világháború éveit, hiszen háromgyerekes családapaként felmentést kapott a katonai szolgálat alól. Ha saját gyerekeivel nem is töltött túl sok időt, annál inkább szívén viselte Rezsán gyermekének sorsát. A ház asszonyának lovagjaként *Váradyék* siófoki nyaralójában ismerte meg *Zsuzsikát*, és nem annyira a kislányt látta benne, hanem a nőt, akivé egy-két év múlva válni fog. Erről árulkodik a lány tizenhetedik születésnapjára küldött levele is:

„Tizenhét esztendős vagy ma. Vajon mi jut eszedbe, midőn végiggondolsz tavaszon, nyáron, szép ifjú életeden. A bánat és szomorú napok emlékei megengedik-e megérezni a boldog, önfeledt szép napoknak ízét, soha sem hervadó illatát, midőn bizonyosan boldog voltál életedben te is, mint a legtöbb fiatal nő. Eszedbe jut-e a siófoki nyár, a pesti tavasz, és öreg barátod ősz feje megjelenik-e emlékeid között? Tizenhetedik születésnapodon oly gyöngédséggel és szeretettel gondolok reád, mint egy szomorú férfi, aki elhagyott kertben tavaszi reggelen rózsát tart az ujjai között, és minden öröme csupán a virágnak üde illata. Csókollak.”

Váradyné asszony valószínűleg nem gyanakodott hórihorgas gavallérja álmaira, hiszen a szállodában a szokott rendben mentek a dolgok. Jöttek sorban az epekedő asszonyok levelei is:

„Miért oly kegyetlen! Annyit küldözök Maga után. Hát ez a kézadás? Mikor láthatom? (...) Egy M. M. monogramú kassai hölgy még a szobaszámát, sőt, otthoni lakcímét megadta: „(...) midőn e sorokat írom, 1/2 1 óra délben van. Öt perc múlva keresztül megy – mint egy középkori lovag (ugye ez krúdysan van írva?) a nagy előcsarnokon. És én követem sóvár tekintettel – mint a mai kor asszonya! – Úgy szeretnék néha néha beszélni magával. (..)”

...ÉS A LÁNYA

Krúdy Gyulának azonban nem a szálloda előcsarnokában párás szemmel őt kémlelő dámák jártak a fejében, nem is szeretője, hanem a felnőttkor küszöbére került Zsuzsika. 1918 nyarán nemcsak a világháború közelített a drámai végkifejlethez, hanem Krúdy és Rezsán kapcsolata is. Az író Siófokra utazott, szerelmet vallott szeretője lányának, majd azt tette, amit regényhőse, *Szindbád* tett volna ilyen esetben: megszöktette szíve hölgyét. A szülők a vasútállomáson érték utol őket, Zsuzsit hazaparancsolták. Gavallérja Pesten igyekezett lovagiasan elintézni a dolgot Várady úrral, akitől megkérte lánya kezét. Erről így írt Zsuzsijának:

„Gyula tegnap este megérkezésemkor súlyosan megsértett, nem fogadta a köszönésem, hátat fordított. (...) Egy percig sem hiszem, hogy másként végződhessék az ismeretségünk, mint házassággal. (...) Milyen csodálatos ez, hogy néha mint hallom a hangodat! Gyulám! – mondtad a vasúton, mintha nagyon messziről jönne a hang! Talán mondtad is magadban, amíg én Pest felé utaztam. És éjjel is és most nappal is hallak, Te drága mennyországom. (...) Gyula papával nagyon sokáig beszéltem. Elmondtam neki, hogy ezért választottam az ügyet így, mert nem akarlak elcsábítani.”

Krúdy az affér után természetesen kiköltözött a Royal Szállóból, és beadta a válópert is. Váradyék egy darabig még próbálták megakadályozni a házasságot, Zsuzsi levelet sem küldhetett lovagjának, aki naponta ostromolta szerelmes soraival:

„Mit teszel? Gondolsz rám, vagy elfelejtettél? (...) Mit tettél velem? Nem ismerek magamra. Bőgni, ordítani, gyilkolni szeretnék a dühtől s elkeseredéstől. Szégyen az én koromban ennyire megbolondulni. De te vagy az első szerelmem. Még soha sem gondoltam nőre oly imádattal, mint reád. (...) Írj, mert meghalok utánad. Az enyémnek kell lenned. Lehet, hogy meggyilkollak. Lehet, hogy boldoggá teszlek.”

Krúdy Gyula második felesége, a 21 évvel fiatalabb Rózsa Zsuzsanna

Kitartó küzdelem után, egy évvel később, 1919-ben kötöttek házasságot. Az ifjú feleség hamar megtanulta, hogy az élet olyan, mint egy Krúdy-regény. A kalandok változatosak, de a szereplők jelleme nem változik. Krúdy Gyula továbbra is írta a leveleket Zsuzsikájának, még akkor is, ha eltűnt egy-egy éjszakára:

„Kedves Zsuzsikám, én nagyon szeretlek téged. Ha éjszaka elmaradok, mindig lyukas a szívem, a könnyeimmel pedig alig bírok, mikor eszembe jutsz. Bocsáss meg nekem, ha nem jövök rendes időben haza. Jobban fáj az nekem, mint néked.”